

Ìwé Dániẹ̀lì — Ọ̀gọ̀rùn-ún kan àti mǎrùn-ún-lé-ogún

Sí sí Ìtumò Àsọtẹ̀lẹ̀ Tí Ó Ní Ìtẹ̀síwájú: Ìtumò Dániẹ̀lì 11:40 àti Àwọn Ìtumò Rẹ̀ fún Ìsìn Kristẹ̀ni Ọ̀de-Ọ̀nì

Jeff Pippenger
2024-03-09

Èsẹ̀ kọ̀kànlá ogójì nínú Daniẹ̀lì mọ̀kànlá, bèrẹ̀ ní àsikò ọ̀pin, sùgbọ̀n ẹ̀sẹ̀ náà n fi àwọn àsikò ọ̀pin méjì hàn, nítorí náà ó sì jẹ́ kí akẹ̀kọ̀ọ̀ àsọtẹ̀lẹ̀ lè mú àsikò ọ̀pin àkọ̀kọ̀ bá àsikò ọ̀pin kejì mu. Nígbà tí a bá ẹ̀ ọ̀sàfilọ̀lẹ̀ yìí, ilà itàn àwọn Millerite tí ó bèrẹ̀ ní 1798, n lẹ́ ní ibámu pẹ̀lú itàn Orílẹ̀-Èdè Amẹ̀ríkà ní 1989. Àwọn ilà méjèjì náà n tọ̀ka sí ilà iwo ọ̀títọ̀ ti Pùrótẹ̀sítàntì àti ilà iwo Republikani ti ẹ̀ranko ayé nínú Ìfihàn orí kẹ̀tálá. Àwọn ilà méjèjì bèrẹ̀ ní àsikò ọ̀pin ní 1798, àti pé àsikò ọ̀pin ní 1989 kàn n ẹ̀ ẹ̀fikún, ó sì n pèsè ẹ̀lẹ̀rìí kejì fún àwọn àmì ọ̀nà ọ̀títọ̀ tí a sí sílẹ̀ nínú ẹ̀sẹ̀ náà.

Ìsísẹ̀ àngẹ̀lì kẹ̀ta dé ní October 22, 1844, sùgbọ̀n a fà á séyìn nípasẹ̀ ìṣòtẹ̀ ọ̀dún méje láti 1856 sí 1863. Ìbèrẹ̀ àngẹ̀lì kẹ̀ta ni a tún ẹ̀ ní September 11, 2001. 1863 ni a sàpẹ̀rẹ̀ rẹ̀ nípasẹ̀ ibùdó àkọ̀kọ̀ Ísírẹ̀lì igbàani ní Kádẹ̀sí àti ìṣòtẹ̀ àwọn amí mẹ̀wáá, àti September 11, 2001 ni a sàpẹ̀rẹ̀ rẹ̀ nípasẹ̀ ibùdó ikeyìn Ísírẹ̀lì igbàani ní Kádẹ̀sí, àti ìṣòtẹ̀ Mose. Ìṣòtẹ̀ 1863, dúró fún ìṣòtẹ̀ àkọ̀kọ̀ ní Kádẹ̀sí, èyí tí ó mú idájọ̀ ikú wá nínú aginjù. Ìṣòtẹ̀ September 11, 2001 dúró fún ìṣòtẹ̀ ikeyìn ní Kádẹ̀sí, èyí tí ó fa ikú àwọn aṣáájú Adventismu Laodíṣiá.

Ìsòdálẹ̀ àngẹ̀lì náà ní August 11, 1840, tí ó sì ìsísẹ̀ igbésẹ̀ ọ̀dún 1840 sí 1844 sílẹ̀, èyí tí Sister White pè ní ìfihàn ológo ti agbára Ọ̀lórùn, jẹ́ àpẹ̀rẹ̀ àsọtẹ̀lẹ̀ ti September 11, 2001, ó sì ẹ̀ idánimò ìfihàn ológo ti agbára Ọ̀lórùn.

“Ángẹ̀lì tí ó darapọ̀ mọ̀ ikéde ìhìn ìṣẹ̀ àngẹ̀lì kẹ̀ta yòò fi ọ̀go rẹ̀ tan ìmọ̀lẹ̀ ká gbogbo ayé. A ti so tẹ̀lẹ̀ níhìn-ín nípa ìṣẹ̀ kan tí igbòòrò rẹ̀ yòò ká rí ayé, tí agbára rẹ̀ sì yòò jẹ́ àlẹ̀gbẹ̀. Ìsísẹ̀ ipadàbò Kristi ti ọ̀dún 1840–44 jẹ́ ìfihàn ológo ti agbára Ọ̀lórùn; a gbé ìhìn ìṣẹ̀ àngẹ̀lì kìn-ín-ní lẹ́ sí gbogbo ibùdó ìṣẹ̀ iránṣẹ̀-òjísẹ̀ ní ayé, àti ní àwọn orílẹ̀-èdè kan ifẹ̀ sí ẹ̀sìn pọ̀ jùlọ̀ tí a ti rí nínú orílẹ̀-èdè kankan láti igbà Àtúnṣe ti ọ̀rúndún kẹ̀rindínlógún wá; sùgbọ̀n àwọn wònyí ni a ọ̀ò ju lẹ́ nípasẹ̀ ìsísẹ̀ alágbara tí ó wà lábẹ̀ ikilọ̀ ikeyìn ti àngẹ̀lì kẹ̀ta.” The Great Controversy, 611.

Ìbòwò àkọ̀kọ̀ ti àngẹ̀lì kẹ̀ta ní ojú October 22, 1844 (Kádẹ̀sí àkọ̀kọ̀), ni láti parí ìṣẹ̀ náà, sùgbọ̀n àwọn ènìyàn Ọ̀lórùn yàn láti yan aṣáájú tuntun kan kí wọn sì padà sí Ejibiti. Ní ọ̀dún 1863, wọn ti “tún Jeriko kọ,” dípò kí wọn kópa nínú ìṣẹ̀ Ọ̀lórùn nínú mímú odi Jeriko wó lulẹ̀. Nítorí náà, a fi ikú ní aginjù bú wọn.

Ní àkókò náà ni Joṣua sì fi wọn búra, ó ní, “Ègún ni fún ọ̀kúnrin náà níwájú Olúwa, èni tí yòò díde láti tún ilú yìí, Jeriko, kọ: nínú àkóbí rẹ̀ ni yòò fi ipilẹ̀ rẹ̀ lélé, àti nínú ọ̀mọ̀ rẹ̀ àbíkẹ̀yin ni yòò gbé àwọn ẹ̀nu-ọ̀nà rẹ̀ ró.” Joṣua 6:26.

Gégé bí ó ti rí pèlú Ísráèlì igbàani ní Kádèṣì àkókó, ẹni tí wọn ti kọ iránsẹ Joṣúà àti Kálẹ̀bù sílẹ̀, bẹ̀ẹ̀ ni iṣòtẹ̀ Ísráèlì ọ̀de ọ̀nì ní Kádèṣì àkókó (1863), mú ẹ̀gún Joṣúà wá sórí wọn. Nígbà tí àngẹ̀lì kẹ̀ta padà ní ojọ̀ kẹ̀tálá, oṣù Kẹ̀sàn-án, ọ̀dún 2001 (Kádèṣì ikeyìn), iṣẹ̀ ikeyìn náà bẹ̀rẹ̀ ẹ̀sáájú kí Olórún tó mú Jẹ́ríkò àti àwọn odi rẹ̀ wó lulẹ̀.

Ojọ̀ kẹ̀rinlélógún, oṣù Kẹ̀wàá, ọ̀dún 1844 n fí dídẹ̀ àngẹ̀lì kẹ̀ta hàn, àti nípa bẹ̀ẹ̀ ó sì n fí dídẹ̀ ojọ̀ Àìkú tí ó súnmọ̀ ti àwọn ojọ̀ ikeyìn hàn. Ọ̀dún 1863 n fí ọ̀pin àkókò idánwò àngẹ̀lì kẹ̀ta hàn, ẹ̀yí tí ó bẹ̀rẹ̀ ní ojọ̀ kẹ̀rinlélógún, oṣù Kẹ̀wàá, ọ̀dún 1844. Nítorí náà, ọ̀dún 1863 jẹ̀ ààmì ọ̀fin ojọ̀ Àìkú tí ó súnmọ̀, nítorí Jẹ̀sù máa n ẹ̀jọ̀ ọ̀pin pèlú ibẹ̀rẹ̀ ní gbogbo igbà. Ní ọ̀dún 1863, a pín orílẹ̀-èdè náà sí ẹ̀gbé méjì, bẹ̀ẹ̀ náà pèlú, nígbà ọ̀fin ojọ̀ Àìkú, a ó fí ẹ̀gbé méjì hàn.

Àkókò idánwò ti àngẹ̀lì kẹ̀ta nínú itàn àwọn ọ̀mọ̀-ẹ̀yìn Miller bẹ̀rẹ̀ ní ọ̀dún 1844, ó sì parí ní 1863, ibẹ̀rẹ̀ àti ọ̀pin náà pèlú ni wọn samisi ọ̀fin Ojọ̀ Àìkú ti àwọn ojọ̀ ikeyìn. Nínú itàn tó wà láàárín ibẹ̀rẹ̀ (1844) àti ọ̀pin (1863), ni iṣòtẹ̀ iṣisẹ̀ Millerite wà (1856). Nítorí náà, àkókò náà ru àmi “Òtítọ̀.” Ìpadà sí Kádèṣì fún igbà kejì ní September 11, 2001 samisi ibẹ̀rẹ̀ ilànà idánwò ti àngẹ̀lì kẹ̀ta, ẹ̀yí tí ó parí ní ọ̀fin Ojọ̀ Àìkú tí n bọ̀ láipẹ̀, gégé bí 1863 ti jẹ̀ àpẹ̀rẹ̀ rẹ̀.

Láti ọ̀fin Ojọ̀-ìsinmi náà títi àkókò idánwò ẹ̀niyàn yóò fí parí, a ó mú Jẹ́ríkò àti odi rẹ̀ ṣubú, ní ibámu pèlú idájọ̀ iṣẹ̀jọba tí a mú wá sórí àgbèrẹ̀ Bábílónì tí a ṣàfihàn nínú itàn náà. Ẹ̀sẹ̀ ogóji bẹ̀rẹ̀ ní 1798, ó sì parí ní ọ̀fin Ojọ̀-ìsinmi tí n bọ̀ láipẹ̀ nínú ẹ̀sẹ̀ ogóji-ọ̀kan. Àkókò iparí ní 1798 dúró fún ilà inú ti ijo Olórún, tí ó bẹ̀rẹ̀ pèlú àwọn Míléráítì ti iṣisẹ̀ àngẹ̀lì àkókó, títi dé iṣisẹ̀ àngẹ̀lì kẹ̀ta àti ẹ̀gbẹ̀rún lónà ọ̀górún-ún mẹ̀rinlélógóji. Gbogbo rẹ̀ wà nínú ẹ̀sẹ̀ kan ṣoṣo.

Ogun láàárín ọ̀ba àríwá tí ó bẹ̀rẹ̀ pèlú igòkè ọ̀ba gúúsù ní 1798, ni a mú wá sí ọ̀pin ní 1989, nígbà tí a ẹ̀gun ọ̀ba gúúsù nípasẹ̀ àdéhùn kan láàárín ijo ẹ̀karùn-ún àti ijo ẹ̀kẹ̀fà nínú àṣòtẹ̀lẹ̀ Bíbélì. Ogun ọ̀ba àríwá àti ọ̀ba gúúsù tí ó bẹ̀rẹ̀ ní 1798 ni àwọn Millerites mọ̀ gégé bí ogun sí Romu, ẹ̀yí tí wọn rí gégé bí agbára iparun méjì péré, iye ẹ̀keferi àti ijo-òpóòpó. Nígbà tí ogun náà parí ní 1989, gbogbo agbára iparun mètẹ̀tẹ̀ta ni ó wà nínú rẹ̀, ó sì samisi ibẹ̀rẹ̀ àpẹ̀júwe àṣòtẹ̀lẹ̀ ti agbára mètẹ̀tẹ̀ta wònyí tí n dari ayé lo sí Amágedónì, ẹ̀yí tí a ẹ̀jọ̀ rẹ̀ nípa àyè ilẹ̀ rẹ̀ nínú ẹ̀sẹ̀ kẹ̀rinlélógórin [45] ti Dániẹ̀lì mọ̀kànlá.

Àwọn ẹ̀sẹ̀ ogóji sí mārùn-ún-lẹ̀dógóji ṣàfihàn iṣisẹ̀-àyanmọ̀ àṣòtẹ̀lẹ̀ ti agbára mètá tí n mú pòòpù dé ọ̀pin rẹ̀ láàárín àwọn ọ̀kun àti ọ̀kẹ̀ mímọ̀ ológo náà. Ní imọ̀ye tó tọ̀, itàn àṣòtẹ̀lẹ̀ tí a ẹ̀jọ̀ fún nínú ẹ̀sẹ̀ kọ̀kànlélógóji, ní àwọn ẹ̀sẹ̀ kọ̀kànlélógóji sí mẹ̀rinlélógóji nínú.

Nítorí náà, láti igbà ọ̀pin ní ọ̀dún 1989, pèlú ẹ̀rì kejì ti 1798, tí ó n tọ̀ka sí ibẹ̀rẹ̀ àti ọ̀pin ogun láàárín ọ̀ba gúúsù àti ọ̀ba àríwá, ẹ̀sẹ̀ kọ̀kànlélógóji títi dé mẹ̀rinlélógóji n fí idàpọ̀ mètá-hàn hàn ti ijo ẹ̀pòòpù kan tí a ti mú ogbẹ̀ ikú rẹ̀ láradá, ẹ̀sẹ̀ mārùndínláàádọ̀ta sì ni ibi tí ó ti dé ọ̀pin rẹ̀. Àwọn ẹ̀sẹ̀ wònyí, nígbà tí a bá sunmọ̀ wọn láti ojọ̀ iwọ̀ye yí, n gbé itàn kan kalẹ̀ tí ó wà ní ọ̀de Ijo Olórún, gégé bí a ti tún ṣàfihàn rẹ̀ nínú ibáṣepọ̀ tó wà láàárín èdidi méje àti àwọn ijo méje nínú iwé Iṣípáyá.

Ìlànà itàn àṣòtẹ̀lẹ̀ tí 1798 dúró fún n ṣàfihàn ní pàtàkì idájọ̀ àyẹ̀wò, àti ilà tí ó bẹ̀rẹ̀ ní ibi kan náà ní 1989 n ṣàfihàn ní pàtàkì idájọ̀ imúṣẹ̀. 1798 n tẹ̀numọ̀ ní pàtàkì iṣẹ̀ ojisẹ̀ tí n pèsè ọ̀nà sílẹ̀ fún Ojisẹ̀ Májẹ̀mú náà, àti 1989 n tẹ̀numọ̀ ní pàtàkì iṣẹ̀ ojisẹ̀ Elijah.

Láti ọdún 1798 bèrè, nígbà tí a sí ìwé Dáníèlì sílè, a ní ipòsì ìmò nípa ìtàn àsoṭèlè, níbi tí Kristi tí ñ darí àwọn èniyàn Rẹ̀ sínú ìbáṣepọ̀ májẹmú kan tí ó mú àpapọ̀ títí láé tí ìwà àtòrunwá pọ̀ mọ̀ èniyàn ẹ̀. Májẹmú ọjó ikeyin yẹn ni a ń tọka sí leraléra nínú Ìwé Mímó.

Kíyèsí i, ọjó ń bọ̀, ni Olúwa wí, tí èmi yóò sì bá ilé Ísírèlì àti ilé Júdá dá májẹmú tuntun; kí í ẹ̀ gégé bí májẹmú tí mo bá àwọn baba wọn dá ní ọjó tí mo dì wọn lówó láti mú wọn jáde kúrò ní ilẹ̀ Ejibiti; májẹmú mi tí wọn ẹ̀, bí ó tilẹ̀ jẹ̀ pé èmi jẹ̀ ọkọ̀ fún wọn, ni Olúwa wí: Sùgbọ̀n èyí ni májẹmú tí èmi yóò bá ilé Ísírèlì dá; lẹ́yìn ọjó wònyí, ni Olúwa wí, èmi yóò fi òfin mi sínú àyà wọn, èmi yóò sì kọ̀ ọ̀ sínú ọkàn wọn; èmi yóò sì jẹ̀ Ọlórún wọn, àwọn yóò sì jẹ̀ èniyàn mi. Wọn kí yóò sì tún máa kọ̀ olúkúlùkù aláduùgbò rẹ̀, àti olúkúlùkù arákúnrin rẹ̀, pé, Mọ̀ Olúwa: nítorí gbogbo wọn ni yóò mọ̀ mí, láti ọwọ̀ ẹ̀ni kékeré jùlọ̀ nínú wọn títí dé ọwọ̀ ẹ̀ni títóbi jùlọ̀ nínú wọn, ni Olúwa wí: nítorí èmi yóò dárí àìṣedéédé wọn jì wọn, èmi kí yóò sì rántí ẹ̀ṣẹ̀ wọn mọ̀. Jeremiah 31:31–34.

Gbogbo àwọn wòlfi ń tọka sí àwọn ọjó ikeyin, àti pé ọ̀rò náà “ọjó ikeyin,” nínú àsoṭèlè, ń sojú àkókò idájó. Ángẹ̀lì àkókó dé ní ọdún 1798, ní àkókò iparí, láti kéde ìṣìṣì idájó náà ní 1844, èyí tí ó tún jẹ̀ didé àwọn ọjó ikeyin. Àwọn ọjó ikeyin ni “ọjó” Jeremiah tí yóò dé, nígbà tí Ọlórún yóò “dárí” “àìṣedéédé” jì, tí kò sì ní “rán” ẹ̀ṣẹ̀ àwọn èniyàn Rẹ̀ “mọ̀” mọ̀. Iṣẹ̀ náà ni Kristi ń ẹ̀ gégé bí Àlùfàà Àgbà nínú ọjó iràpadà àpẹ̀rẹ̀-òtító, ní àkókò “àwọn ọjó ikeyin.”

Bí Adventism àwọn Millerite bá ti tẹ̀síwájú nípa ìgbàgbọ̀ láti máa rìn nínú ìmólẹ̀ tí ń lọ síwájú ti ángẹ̀lì kẹta tí ó dé ní October 22, 1844, wọn ì bá ti wà nílẹ̀ ayérayé wọn pèlú Jèsù tẹ̀lẹ̀. Èyí ni Jeremiah tùmọ̀ sí nígbà tí ó wí pé, “lẹ́yìn àwọn ọjó wònyí.” “Àwọn ọjó wònyí” ni àwọn àkókò àsoṭèlẹ̀ tí wọn Ẹ̀mọ̀nà sí, tí wọn sì parí ní, 1844. Wọn ni “àwọn ọjó” tí Daniel orí kejilá tọka sí.

Sùgbọ̀n ìwọ̀, máa bá ọ̀nà rẹ̀ lọ títí dé ọ̀pin: nítorí ìwọ̀ yóò sinmi, ìwọ̀ yóò sì dúró ní ipín rẹ̀ ní ọ̀pin àwọn ọjó. Danieli 12:13.

Ní “iparí àwọn ọjó,” tàbí gégé bí Jeremiah ti so, “lẹ́yìn àwọn ọjó wònyí,” ni Kristi pinnu láti fi òfin Rẹ̀ sínú apá inú àwọn èniyàn Rẹ̀, kí ó sì kọ̀ òfin Rẹ̀ sórí ọkàn wọn. Apá inú náà ni ìwà àdánidá isàlẹ̀, tàbí gégé bí Paul ẹ̀ pé é, ẹ̀ran ara; ọkàn sì ni ìwà àdánidá gíga. Májẹmú náà ẹ̀ ilé láti fún àwọn èniyàn Rẹ̀ ní ọkàn-ín tuntun ní iyípadà ọkàn, àti ara tuntun ní Ìbòwọ̀ Keji. Èniyàn Ẹ̀mọ̀nà pèlú Adam, ẹ̀ni tí a dá ní àwòrán Ọlórún, tí a sì dá pèlú ìwà àdánidá gíga àti ìwà àdánidá isàlẹ̀. Májẹmú Kristi ni láti rà áyàtò ẹ̀dá èniyàn pèlú ìwà àdánidá méjì wọn kúrò lábé ẹ̀gún ẹ̀ṣẹ̀.

“Ní àwọn ọjó ikeyin nínú ìtàn ayé yí, májẹmú Ọlórún pèlú àwọn èniyàn rẹ̀ tí ń pa àwọn òfin rẹ̀ mọ̀ ni a ó tún so dí mímúṣẹ̀. ‘Ní ọjó náà ni èmi yóò bá wọn dá májẹmú pèlú àwọn ẹ̀ranko igbó, àti pèlú àwọn ẹ̀yẹ ọjú ọ̀run, àti pèlú àwọn ohun tí ń rìn lóri ilẹ̀: èmi yóò sì fọ̀ ọ̀run àti idá àti ogun kúrò ní ilẹ̀ ayé, èmi yóò sì mú kí wọn máa dùbúlẹ̀ ní àlàáfíà. Èmi yóò sì fẹ̀ ọ̀ fún ara mi títí láé; bèẹ̀ ni, èmi yóò fẹ̀ ọ̀ fún ara mi nínú òdodo, àti nínú idájó, àti nínú inú-rere oníféẹ̀, àti nínú àánú. Èmi yóò fẹ̀ ọ̀ fún ara mi nínú ìṣòtító; ìwọ̀ yóò sì mọ̀ Olúwa.’”

“Yóò sì ẹ̀ ní ọjó náà, èmi yóò gbọ̀, ni Olúwa wí, èmi yóò gbọ̀ àwọn ọ̀run, àwọn náà yóò sì gbọ̀ ayé; ayé yóò sì gbọ̀ ọkà, àti wàini, àti òróró; àwọn náà yóò sì gbọ̀ Jèsírẹ̀lì. Èmi yóò sì fún un ní irúgbìn fún ara mi ní ilẹ̀; èmi yóò sì Ẹ̀mọ̀nà ẹ̀ni tí kò rí àánú gbà rí; èmi yóò sì wí fún àwọn tí kí í ẹ̀ àwọn èniyàn mi pé, Ìwọ̀ ni àwọn èniyàn mi; àwọn náà yóò sì wí pé, Ìwọ̀ ni Ọlórún mi.’”

Hosea 2:14-23.”

“Ní ojò náà, ... iyókù Ísráèlì, àti àwọn tí ó sá kúrò nínú ilé Jékòbù, ... yóò gbèkèlè Olúwa, Èni Mímò Ísráèlì, ní otító.’ Aísáyà 10:20. Látí inú ‘gbogbo orilẹ̀-èdè, àti èyà, àti ahòn, àti èniyàn’ àwọn kan yóò wà tí yóò fi ayò dáhùn sí iránsẹ̀ náà pé, ‘È bẹ̀rù Olòrun, kí ẹ̀ sì fi ògo fún un; nítòrí wákàtí idájò rẹ̀ dé.’ Wọn yóò yípadà kúrò lódò gbogbo òrìṣà tí n̄ dè wọn mọ̀ ayé yìí, wọn yóò sì ‘jòsìn eni tí ó dá òrun, àti ayé, àti òkun, àti àwọn orísun omi.’ Wọn yóò tú ara wọn sílẹ̀ kúrò nínú gbogbo idíwọn, wọn yóò sì dúró níwájú ayé gégé bí àwọn àmì irántí àánú Olòrun. Ní igbòràn sí gbogbo ohun tí Olòrun béèrè, àwọn ángẹ̀lì àti èniyàn yóò mọ̀ wọn gégé bí àwọn tí ‘n̄ pa àwọn òfin Olòrun mọ̀, àti igbàgbọ̀ Jèsù.’ Ìfihàn 14:6–7, 12.”

“Wò ó, àwọn ojò n̄ bọ̀, ni Olúwa wí, tí alágbede yóò bá olùkòrè dé, àti eni tí n̄ tẹ̀ àjàrà eni tí n̄ fún irúgbìn; àwọn òkè yóò sì máa sàan otí wáinì dídùn, gbogbo àwọn òkè kéékèké yóò sì yo. Èmi yóò sì mú igbèkùn àwọn èniyàn mi Ísré̀lì padà, wọn yóò sì tún àwọn ilú tí a ti pa run kó, wọn yóò sì gbé inú wọn; wọn yóò gbín ogbà àjàrà, wọn yóò sì mu wáinì inú wọn; wọn yóò tún se ogbà, wọn yóò sì jẹ̀ èso inú wọn. Èmi yóò sì gbìn wọn sí orí ilẹ̀ wọn, a kí yóò sì tún fà wọn tu kúrò ní ilẹ̀ wọn tí mo ti fi fún wọn mọ̀, ni Olúwa Olòrun rẹ̀ wí. Ámòsì 9:13–15.” Review and Herald, February 26, 1914.

Nígbà tí Jeremáyà sọ pé “lẹ̀yìn àwọn ojò wònyí,” “àwọn ojò” tí ó sáájú isẹ̀ tí a sàpẹ̀rẹ̀ rẹ̀ nípa dídé Kristi lójìjì sí tẹ̀npìlì Rẹ̀ látí wẹ̀ ẹ̀ mọ̀, ni àwọn àkókò wòlì tí ó parí ní 1798 àti 1844. Òpin àwọn ojò wòlì wònyí (àwọn àkókò), ni ó sàmì sí odún m̀erindínlógòrin tí Kristi fi kọ̀ tẹ̀npìlì Millerite, àti pé nígbà tí Ó sì dé lójìjì ní October 22, 1844, Ó n̄ mú Malaki orí kẹ̀ta se, èyí tí Ó tún mú se nígbà tí Ó wẹ̀ tẹ̀npìlì mọ̀ ní ibèrè àti ní òpin isẹ̀ iránsẹ̀ Rẹ̀.

“Nínú mímò tẹ̀npìlì kúrò lówò àwọn olùrà àti àwọn olùtà ayé, Jèsù kéde isẹ̀-iránsẹ̀ Rẹ̀ látí wẹ̀ oṣà mọ̀ kúrò nínú ibàjẹ̀ èṣe, —kúrò nínú àwọn ifẹ̀kúfẹ̀ ayé, àwọn ifẹ̀-òkàn amúnimóra-èni-nikan, àwọn àṣà búburú, tí n̄ bà oṣà jẹ̀. Málàkì 3:1–3 ni a tọ̀ka sí.” Ifẹ̀ Àwọn Ọ̀dọ̀-Ọ̀run, 161.

Àti “lẹ̀yìn ojò wònyí,” Kristi pinnu látí wẹ̀ tẹ̀npìlì tí Ó ti kọ̀ mọ̀, èyí tí ó sàpẹ̀rẹ̀ isẹ̀ Rẹ̀ nínú mímò oṣà àwọn èniyàn Rẹ̀ kúrò nínú àbàwọn èṣe, tàbí gégé bí Jeremiah se sọ̀ ó, kíkọ̀ òfin Rẹ̀ sínú oṣà àti apá inú wọn.

Nítòrí rí àṣiṣe wọn, ó ní, Wò ó, ojò n̄ bọ̀, ni Olúwa wí, nígbà tí èmi yóò bá ilé Ísré̀lì àti ilé Júdá dá májẹ̀mú tuntun: Kì í se gégé bí májẹ̀mú tí mo bá àwọn baba wọn dá ní ojò tí mo dì wọn lówò látí mú wọn jáde kúrò ní ilẹ̀ Ejibiti; nítòrí wọn kò dúró nínú májẹ̀mú mi, èmi náà kò sì fíyesi wọn, ni Olúwa wí. Nítòrí èyí ni májẹ̀mú tí èmi yóò bá ilé Ísré̀lì dá lẹ̀yìn àwọn ojò wònyí, ni Olúwa wí; èmi yóò fi àwọn òfin mi sínú oṣà wọn, èmi yóò sì kọ̀ wọn sí inú àyà wọn: èmi yóò sì jẹ̀ Olòrun fún wọn, àwọn náà yóò sì jẹ̀ èniyàn fún mi. Heberu 8:8–10.

Àwọn ọ̀rọ̀ náà pé “àwọn ojò wònyí” ni “ìparí àwọn ojò” Dánièlì, tí ó parí ní odún 1798 àti 1844. Ìlā iwo Pùrótèsítàntì tí ó bẹ̀rẹ̀ ní 1798, nínú èṣe ogójì ti Dánièlì orí kòkànlá, n̄ tẹ̀nu mọ̀ ibàṣepò májẹ̀mú tí a fi idásilẹ̀ múlẹ̀ pẹ̀lú egbèrún méjilélógójì àti ogòrùn-ún m̀erínlélógójì náà. Ọ̀rọ̀ Héberù náà “lot” jẹ̀ òkúta kékeré kan tí a máa n̄ lò látí pinnu ayànmọ̀ eni. A sọ̀ fún Dánièlì pé kí ó ló kí ó sì sinmi (nínú ikú), títí “di ìparí àwọn ojò náà,” nígbà náà, ní 1844, idájò yóò bẹ̀rẹ̀, a ó sì pinnu ayànmọ̀ rẹ̀.

Şugbõn lo ní ònà rẹ tí tí dé òpin: nítorí iwọ yòò sinmi, iwọ yòò sì dúró ní pò ìpín rẹ ní òpin àwọn ojó. Dánílì 12:13.

Àwọn “ojó” ti “ikeyin àwọn ojó,” n sàpepe àwọn àsoṭelẹ̀ àkókò tí ó parí ní 1844, nítorí lẹyin igbà náà àkókò àsoṭelẹ̀ kì yòò sí mọ. Egbèrún méjì lé ọ̀dúnrún ọ̀dún, tí í ẹ iran marah, èyí tí ó tùmọ̀ sí ifarahàn Kristi lójiji nínú ibi mímọ̀ Rẹ, nígbà náà parí, àti egbèrún méjì lé ọ̀dúnrún méjìlá ọ̀dún ti ibínú ikeyin náà pèlú parí, gégé bí àwọn ojó ibínú àkókò ti parí ní àkókò ikeyin ní 1798. “Lẹyin àwọn ojó wònyí,” gégé bí Jeremiah ti tọka sí i, ni Paul tún sọrọ̀ rẹ̀ lẹyin náà. Paul tọka sí “lẹyin àwọn ojó wònyí” ti Jeremiah lẹmeji, nítorí Paul kì í ẹ pé ó kan sọ nípa májẹmú tí a ó fi idí rẹ̀ múlẹ̀ “lẹyin àwọn ojó wònyí” nikan, şugbõn pàápàá jù lo ó n fi işe Kristi hàn gégé bí Àlùfáà Àgbà.

Nítorí pé nípa ebo kan soşo ni ó ti sọ àwọn tí a sọ di mímọ̀ di pípé tí tí láé. Èmí Mímọ̀ náà sì jẹ ẹlẹ̀rìí sí wa nípa èyí; nítorí lẹyin tí ó ti sọ telẹ̀ pé, Èyí ni májẹmú tí èmi yòò bá wọn dá lẹyin àwọn ojó wònyí, ni Olúwa wí, Èmi yòò fi àwọn òfin mi sínú ọkàn wọn, àti sínú imọ̀ inú wọn ni èmi yòò kọ wọn sí; àti pé, Èmi kì yòò rántí ẹşẹ̀ àti àìşododo wọn mọ. Ní báyií, níbi tí idárijì àwọn nikan wònyí bá wà, kò sí ebo mọ̀ fún ẹşẹ̀. Nítorí náà, ẹyin ará, níwòn bí a ti ní igboyà láti wọ inú ibi mímọ̀ jùlọ nípa ẹjẹ̀ Jészù, ní ònà tuntun àti aláàyè kan, èyí tí ó ti yà sọtò fún wa, nípasẹ̀ aşo ikélé, èyí ni pé, ara rẹ; àti níwòn bí a ti ní Àlùfáà Àgbà kan lóri ilé Ọlórún. Heberu 10:14–21.

Ọ̀dún igba méjìlélógún [220] tí ó so àsoṭelẹ̀ iran marah ti ifarahàn Kristi pọ̀ mọ̀ àsoṭelẹ̀ ọ̀dún egbèrún méjìlélógún-ó-lé-ogún [2520] ti iran chazon ti itàn àsoṭelẹ̀, n di pọ̀, tàbí n so ibèrẹ̀ àwọn àkókò àsoṭelẹ̀ méjèèjì wònyí, pèlú isopọ̀ àmi kan tí ó dúró fún ipapọ̀ ẹ̀dá èniyàn pèlú iwà-Ọlórún, èyí tí í ẹ işe tí Kristi n sàşeparí nínú iwènùmọ̀ tí n şelẹ̀ ní àkókò irinàjò angeli keta, tí ó sì yorí sí májẹmú tí Ó dá pèlú ọkẹ̀ mērinlélógórin [144,000].

Iran chazon, tí ó şáfihàn títẹ̀ tẹ̀npìlì mọ̀lẹ̀, ni iran aráyé tí a ti tẹ̀ mọ̀lẹ̀ nípasẹ̀ ẹşẹ̀, láti igbà işòtẹ̀ Ádamú nínú Ọgbà Èdeñi wá; àti iran marah, tí ó şáfihàn işe Kristi ti mí múpadàbòşípò àti iwènùmọ̀ tẹ̀npìlì, ni wọn şe ní ojó Kērinlélógún, oşù Kewáá, ọ̀dún 1844. Àsoṭelẹ̀ ọ̀dún egbèrún méjì, ọ̀dúnrún márùn-ún, àti ogún méjì wà, nípa ibínú Ọlórún, tí wọn sojú fún títẹ̀ ogun ọ̀run àti ibi mímọ̀ mọ̀lẹ̀.

Àwọn àsoṭelẹ̀ méjèèjì náà sàpepe itẹ̀mọ̀lẹ̀ ẹ̀dá èniyàn, èyí tí a óò mú padà bọ̀ sípò nípasẹ̀ iran marah. Àwọn ibínú méjèèjì wònyí ti Ọlórún sí àwọn èniyàn Rẹ̀ sàpepe ibínú tí ó wà lóri ẹ̀dá èniyàn tí ó ti şubú, ẹni tí işe Kristi nikan nínú atúnkólẹ̀ àti iwènùmọ̀ tẹ̀npìlì tí ó ti şubú ni yòò gbàlà, tí yòò sì mú padà bọ̀ sípò.

Àwọn ibínú méjèèjì náà dúró fún iwà èniyàn tí ó ga jù àti iwà èniyàn tí ó kéré jù. Ní işubú Adamu, iwà tí ó kéré jù gba ipò àşe lóri iwà tí ó ga jù, şugbõn ète Kristi fún èniyàn ni pé kí iwà tí ó ga jù máa şakóşo lóri iwà tí ó kéré jù. Ní işubú Adamu, iwà tí ó ga jù şubú sí ifẹ̀kúfẹ̀ iwà tí ó kéré jù, a sì yi ète Ọlórún padà. Èyí ni ohun tí a tùmọ̀ sí nípa “iyípadà ọkàn” nínú Bibeli. Láti yí ẹni padà tùmọ̀ sí pé kí a mú iwà tí ó ga jù padà sí ipò işakóşo rẹ̀ lóri iwà tí ó kéré jù. Láti yí padà tùmọ̀ sí láti yí i padà, tàbí láti da a lóri.

Ìbínú àkókò sí ijoba àriwá ni ibínú sí iwà àbẹ̀ isàlẹ̀ tí ó fi iwà gíga sí abẹ̀rẹ̀ nígbà işubú. Ìbínú náà dé kókó, nítorí Kristi gba işe iràpadà náà ní ibi gan-an tí ó ti bẹ̀rẹ̀ ní ibèrẹ̀, ó sì bẹ̀rẹ̀ pèlú ifẹ̀kúfẹ̀ iwà

àbẹ̀ isàlẹ̀, èyí tí í ẹ̀ ẹ̀ ifẹ́kúfẹ́ẹ́ ifẹ́kúfẹ́ẹ́ ara. Kristi bèrẹ̀ isẹ̀ Rẹ̀ pẹ̀lú àwẹ̀ ojó m̀erínlélógójì.

“Kristi mò pé kí Ó lè ẹ̀sẹ̀yọ̀rì nínú mímú ètò ìgbàlà lọ síwájú, Ó gbọ̀dọ̀ bèrẹ̀ isẹ̀ iràpadà èniyàn ní pàtò nìbì tí iparun ti bèrẹ̀. Ádámù ẹ̀bú nípasè fífí ifẹ́kúfẹ́ẹ́ oúnjẹ̀ sílẹ̀ láídí. Kí Ó lè fi àwọn ojúsè tí èniyàn ní láti ẹ̀gboràn sí òfin Ọlórùn tẹ̀ mò ọ̀n, Kristi bèrẹ̀ isẹ̀ iràpadà Rẹ̀ nípá sísẹ̀ àtúnsè àwọn àṣà ara èniyàn. Ìsọ̀dòlẹ̀ nínú iwà-rerè àti ibàjẹ̀ iran èniyàn ní pàtàkì jẹ̀ ohun tí a lè fi kàn ifẹ́kúfẹ́ẹ́ tí a ti bàjẹ̀.” Testimonies, volume 3, 486.

Ìbínú kejì nàà dojú kọ̀ iwà àyíká tó ga jù lọ, tí a ẹ̀jọ̀ fún nípasè ijọba gúúsù, nìbì tí Jerusalemu wà, èyí tí í ẹ̀ ilú tí Ọlórùn yàn láti fi orúkọ̀ Rẹ̀ sí. Ní October 22, 1844 isẹ̀ tí Kristi pinnu láti ẹ̀, àti isẹ̀ tí Ó ń ẹ̀ nísinsinyí, ni a ẹ̀jọ̀ fún nípasè ọ̀pá méjì Ezekielì.

Nígbà tí a bá so ọ̀pá méjì Hesekeìli pọ̀ sí ọ̀pá kan tí tí láé, ó ń ẹ̀ idánimọ̀ májẹ̀mú nàà nínú èyí tí Kristi yóò ti mú ẹ̀şẹ̀ kúrò lódò àwọn èniyàn Rẹ̀ tí tí láé, tí a sì tún da àwọn iwà ẹ̀dá gíga àti iwà ẹ̀dá isàlẹ̀ padà sí itòlẹ̀şẹ̀şẹ̀ àşẹ̀ tó yẹ̀, tí àwọn èniyàn sì tún di pípé lẹ̀şẹ̀kan sí i. Ní ipò àiyípadà ọ̀kàn, iwà ẹ̀dá isàlẹ̀ èniyàn, tí ibínú àkókó ń ẹ̀jọ̀ fún, ni ó jọba lórí iwà ẹ̀dá gíga èniyàn tí ibínú ikeyin ń ẹ̀jọ̀ fún. Ní bá yí, ibínú àkókó nàà wà sí ijọba àríwá, èyí tí ó wà “lókè” ijọba gúúsù ní ti àgbẹ̀gbẹ̀.

Ọ̀dún ẹ̀gbèrún méjìlélógún [220] tí ń so iran méjèjèjì, marah àti chazon, pọ̀ mò iwà-ọlórùn àti iwà-ẹ̀dá èniyàn, nínú àwọn ibèrẹ̀ ara wọn ní ibàşẹ̀pọ̀ pẹ̀lú ara wọn, ni wọn jọ wá di ọ̀pá kan nígbà tí Kristi bá pari isẹ̀ àngẹ̀lì kẹ̀ta pẹ̀lú ẹ̀gbèrún ọ̀górùn-ún m̀erínlélógójì [144,000]. Ó jẹ̀ àşọtẹ̀lẹ̀ ibínú ikeyin sí ijọba gúúsù tí a so pọ̀ mò àşọtẹ̀lẹ̀ ifarahàn ní 1844, nítorí májẹ̀mú ń pèsè ọ̀kàn tuntun ní iyípadà, şùgbón ara tuntun (ijọba àríwá) ni a tún mú padà bọ̀ sípò ní ìgbà wíwá kejì nínú isẹ̀jú-kánkán bí ipẹ̀jú ojú.

Èşẹ̀ kọ̀kàndínlógójì nínú Dáníẹ̀lì orí kọ̀kànlá, ẹ̀ idánimọ̀ àwọn àkókò méjèjèjì ti ìgbà ọ̀pin, àti nípá bẹ̀şẹ̀ ó fi itenumọ̀ lé ilà inú àti ilà ọ̀de ti itàn àşọtẹ̀lẹ̀ nígbà itàn ẹ̀ranko ayé ti Ìfihàn orí kẹ̀tálá. Àwọn ọ̀títọ̀ tí a tú sílẹ̀ nínú ẹ̀şẹ̀ nàà dúró fún ilà ọ̀títọ̀ inú àti ilà ọ̀títọ̀ ọ̀de méjèjèjì, èyí tí Kristi wá láti fi mò àti láti mú ẹ̀ láàárín àwọn èniyàn Rẹ̀. Ọ̀títọ̀ pé ẹ̀dá èniyàn tí a so pọ̀ mò iwà-àtòrunwá kí í şẹ̀şẹ̀, ni a şàpẹ̀rẹ̀ rẹ̀ nínú imòlẹ̀ tí ó ní ibàşẹ̀pọ̀ pẹ̀lú ipa tí itúsílẹ̀ imò mú wá, ó sì dúró fún ọ̀títọ̀ inú ti àwọn èniyàn Ọlórùn ní àwọn ojó ikeyin. Imòlẹ̀ tí a şàpẹ̀rẹ̀ rẹ̀ nínú ogun láàárín àwọn agbára tí ń darí ayé lọ sí Ámágedónì ni ọ̀títọ̀ ọ̀de ti àwọn èniyàn Ọlórùn ní àwọn ojó ikeyin.

A ó máa bá ikẹ̀kọ̀ yíi lọ nínú àpilẹ̀kọ̀ tó kàn.

Ọ̀rọ̀ Olúwa sì tún tò mí wá, ó ní, Pẹ̀lú èyí, iwọ̀ ọ̀mọ̀ èniyàn, mú igi kan fún ara rẹ̀, kí o sì kọ̀ sára rẹ̀ pé, Fún Júdá, àti fún àwọn ọ̀mọ̀ Israẹ̀lì àwọn ẹ̀legbẹ̀ rẹ̀: lẹ̀yìn nàà mú igi mìíràn, kí o sì kọ̀ sára rẹ̀ pé, Fún Jóşẹ̀fù, igi Éfúráímù, àti fún gbogbo ilẹ̀ Israẹ̀lì àwọn ẹ̀legbẹ̀ rẹ̀: kí o sì so wọn pọ̀ mò ara wọn di igi kan; wọn yóò sì di ọ̀kàn ní ọ̀wọ̀ rẹ̀. Nígbà tí àwọn ọ̀mọ̀ èniyàn rẹ̀ yóò bá so fún ọ̀ pé, Wò ó, iwọ̀ kí yóò ha fi hàn wá ohun tí iwọ̀ túmọ̀ sí nípá àwọn wònyí? Wí fún wọn pé, Bayi ni Oluwa Ọlórùn wi; Kíyèsì i, èmi yóò mú igi Jóşẹ̀fù, tí ó wà ní ọ̀wọ̀ Éfúráímù, àti àwọn ẹ̀yà Israẹ̀lì àwọn alábaàkégbẹ̀ rẹ̀, èmi yóò sì fi wọn kún un, àní mò igi Júdá, èmi yóò sì sọ̀ wọn di igi kan, wọn yóò sì di ọ̀kàn ní ọ̀wọ̀ mí. Àwọn igi tí iwọ̀ kòwé sára wọn yóò sì wà ní ọ̀wọ̀ rẹ̀ níwájú ojú wọn. Kí o sì wí fún wọn pé, Bayi ni Oluwa Ọlórùn wi; Kíyèsì i, èmi yóò mú àwọn ọ̀mọ̀ Israẹ̀lì láti àárín àwọn orílẹ̀-èdè, ibikibi tí wọn ti lọ, èmi yóò sì kó wọn jọ láti gbogbo ihà, èmi yóò sì mú wọn wá sí ilẹ̀ wọn tikára wọn: èmi yóò sì sọ̀ wọn di orílẹ̀-èdè kan ní ilẹ̀ nàà lórí

àwọn òkè Israẹli; ọba kan yóò sì jẹ ọba lórí gbogbo wọn: wọn kì yóò sì jẹ orílẹ̀-èdè méjì mó, bẹ̀ẹ̀ ni a kì yóò pín wọn sí ijọba méjì mó rará: bẹ̀ẹ̀ ni wọn kì yóò tún fi àwọn òrìṣà wọn bà ara wọn jẹ mó, tàbí pẹ̀lú àwọn ohun ìrira wọn, tàbí pẹ̀lú èyíkéyíí nínú àwọn ìrékojá wọn: sùgbón èmi yóò gbà wọn là kúrò nínú gbogbo ibùgbé wọn, níbi tí wọn ti ẹ̀; èmi yóò sì wè wọn mó: bẹ̀ẹ̀ ni wọn yóò jẹ èniyàn mi, èmi yóò sì jẹ Ọlọrun wọn. Dáfídì iránṣẹ̀ mi yóò sì jẹ ọba lórí wọn; gbogbo wọn yóò sì ní olùṣọ̀-agutan kan ṣoṣo: wọn yóò sì máa rìn nínú idájọ̀ mi, wọn yóò sì pa òfin mi mó, wọn yóò sì ẹ̀ wọn. Wọn yóò sì máa gbé ní ilẹ̀ tí mo ti fi fún Jakọbu iránṣẹ̀ mi, níbi tí àwọn baba yín gbé; wọn yóò sì máa gbé níbẹ̀, àní àwọn àti àwọn ọmọ wọn, àti àwọn ọmọ ọmọ wọn tí tí láé: Dáfídì iránṣẹ̀ mi yóò sì jẹ ọmọ-aládé wọn tí tí láé. Pẹ̀lú èyí, èmi yóò bá wọn dá májẹmú àlàáfíà; yóò jẹ májẹmú ànìpẹkun pẹ̀lú wọn: èmi yóò sì gbé wọn kalẹ̀, èmi yóò sì sọ wọn di púpọ̀, èmi yóò sì fi ibi mímọ̀ mi sí àárín wọn tí tí láé. Àgọ̀ mi yóò sì wà pẹ̀lú wọn: bẹ̀ẹ̀ ni, èmi yóò jẹ Ọlọrun wọn, wọn yóò sì jẹ èniyàn mi. Àwọn orílẹ̀-èdè yóò sì mò pé èmi Olúwa ni mo ń yà Israẹli sí mímọ̀, nígbà tí ibi mímọ̀ mi yóò wà ní àárín wọn tí tí láé. Hesekieli 37:15–28.